

Zbigniew Szczerbik

"Lututów, Erygowanie miasta i jego dzieje (1841-1870)", Tadeusz Olejnik, Wieluń 2002 : [recenzja]

Rocznik Wieluński 3, 149-151

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

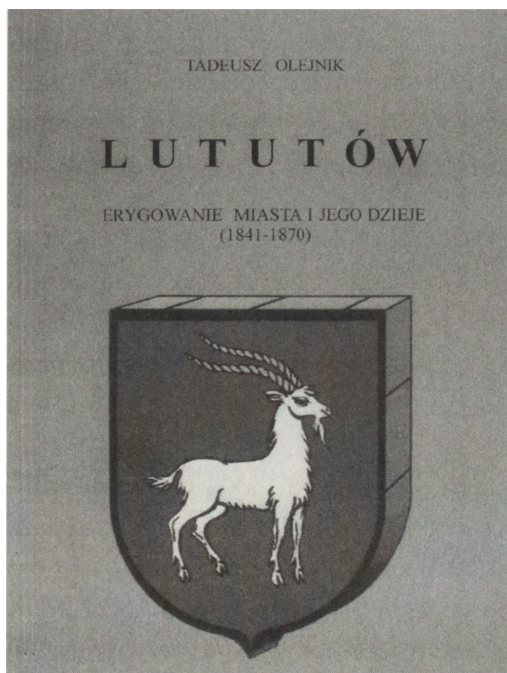
Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE, OMÓWIENIA

TADEUSZ OLEJNIK, *LUTUTÓW. ERYGOWANIE MIASTA I JEGO DZIEJE (1841-1870)*, WIELUŃ 2003; BIBLIOTEKA WIELUŃSKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO, t. 2 ss.75 (*Zbigniew Szczerbik*).

Na polskim rynku wydawniczym ukazało się już wiele monografii miast, miejscowości czy regionów. Do tej grupy w 2002 roku dołączył Lututów. Miejscowość ta jest częścią historycznej ziemi wieluńskiej, obecnie należy do powiatu wieruszowskiego. Autorem książki jest prof. Tadeusz Olejnik. W jego bogatym dorobku naukowym można znaleźć wiele cennych publikacji dotyczących historii ziemi wieluńskiej.

Prezentowana książka nie obejmuje całości dziejów Lututowa. Dotyczy bowiem tylko okresu od 1841 roku, to jest po-

nowego erygowania miasta, do 1870 roku, kiedy to rosyjskie władze zaborcze zdegradowały 336 miast do rangi osady, w tym i Lututów.

Historia Lututowa to ciąg wzlotów i upadków. Na początku XV wieku uzyskał status miasta, a już na przełomie XVII i XVIII wieku wymieniany był w grupie wsi. Podobny los spotkał Kamion i Toporów w ziemi wieluńskiej.

W roku 1840 Stanisław Biernacki, właściciel Lututowa, rozpoczął starania u władz Królestwa Polskiego, o nadanie praw miejskich tej miejscowości. Ostatecznie 7 marca 1843 roku Rada Administracyjna Królestwa Polskiego podniosła Lututów do rangi miasta.

Prezentowana praca, obok wstępu, składa się z 13 rozdziałów. Treści w niej zawarte można podzielić na trzy podstawowe grupy tematyczne.

Pierwsza dotyczy dziejów Lututowa i obejmuje krótki rys historyczny, omówienie wspomnianych już starań Stanisława Biernackiego o erygowanie miasta, udział jego mieszkańców w powstaniu styczniowym oraz degradację Lututowa do rangi osady. Z wyjątkiem Wielunia, taki los spotkał wszystkie miasta leżące na obszarze ziemi wieluńskiej.

W drugiej grupie tematycznej autor omawia funkcjonowanie władz miejskich, ich skład i strukturę, relacje - mieszkańcy Lututowa a właściciele miasta, szkolnictwo oraz życie religijne. Ponadto autor w ujęciu tabelarycznym przedstawił liczbę ludności Lututowa na tle pozostałych miast ziemi wieluńskiej. Jest to szczególnie trafne posunięcie. Wykazuje bowiem, że w badanym okresie regres demograficzny dotknął wszystkich miast powiatu wieluńskiego.

Trzecia grupa tematyczna obejmuje szeroko pojętą ekonomikę miejską. Można znaleźć w niej wiele cennych informacji o zabudowie i granicach miasta, a przede wszystkim o zajęciach ludności. Bardzo ciekawa i wiele mówiąca jest informacja o braku organizacji cechowych oraz wykaz rzemieślników lututowskich. Świadczyć to może o słabym rozwoju Lututowa jako ośrodka miejskiego.

Niezwykle cenny, tak dla mieszkańców Lututowa, jak i dla regionalistów, jest aneks. Zawarto w nim *Przywilej erygowania miasta Lututowa*, wydany przez Radę Administracyjną Królestwa Polskiego 7 marca 1843 roku, który opracowano zgodnie z zasadami wydawniczymi źródeł z XIX wieku. Wobec raczej znikomej ilości edycji źródłowych do dziejów ziemi

wieluńskiej, opublikowanie tego podstawowego źródła do historii miasta zasługuje na szczególne podkreślenie. Dodatkowym walorem książki jest umieszczona w niej ikonografia oraz indeksy osobowy i topograficzny. W ostatnim przypadku pozwala to czytelnikowi na szybkie dotarcie do potrzebnej mu informacji.

Reasumując, *Lututów* jest książką opartą na solidnej bazie źródłowej, napisaną językiem czytelnym i przejrzystym, o starannej szacie graficznej. Publikacja ta stanowi podstawę i jednocześnie zachętę do opracowania całości dziejów tej miejscowości.

Po lekturze książki prof. Tadeusza Olejnika nasuwają się dwa ogólne postulaty badawcze. Po pierwsze należy podjąć trud opracowania monografii tych miast i gmin ziemi wieluńskiej, które jej jeszcze nie posiadają. Po drugie należałoby się zastanowić nad edycją materiałów źródłowych do historii regionu wieluńskiego¹. Rozsiane po różnych krajowych, a czasami i zagranicznych, archiwach, stanowią cenną skarbnicę wiedzy o naszej "małej ojczyźnie". Bibliografia prac prof. T. Olejnika dowodzi, że od początków naukowej drogi, badania Profesora skoncentrowane są właśnie na historii regionu wieluńskiego. Kierowane przez niego Wieluńskie Towarzystwo Naukowe, współwydawca omawianej książki, nie tylko promuje Wieluń i ziemię wieluńską, ale także podejmuje trud poszerzania wiedzy o tym regionie.

---

¹ Postulaty Autora ze wszech miar słuszne. Niektóre gminy powiatu wieluńskiego (Ostrówek, Mokrsko) przystąpiły już do opracowywania i wydania w formie książkowej swych monografii. W sprawie edycji źródeł do dziejów Wielunia i ziemi wieluńskiej występowano w 2002 r. do Zarządu Miasta, lecz b. burmistrz, Z. Adamski, odmówił jakiegokolwiek wsparcia finansowego dla tej, jak i innych inicjatyw wydawniczych (Redakcja).